

I REMEMBER HIS LOOK
THE STORY OF A SOLDIER AND A MIGRANT

Radio Documentary

Author: Sigita Vegytė

Sound: Sigita Vegytė

Editors: Vaida Pilibaitytė, Adomas Zubė

English translation: Ieva Žvinakytė

Duration: 42'26"

First broadcast: 2021-12-12

Santrauka

2021-ųjų vasarą kasdien dešimtys, o vėliau ir šimtai žmonių pradėjo neteisėtai kirsti Lietuvos sieną per Baltarusiją. Dėl to Lietuva sustiprino savo sienos apsaugą, pradėjo statyti metalinės tvoros ir spygliuotos vielos barjerą, o prie budinčių pasieniečių prisijungė kariai.

Lietuva ir Europos Sąjunga sako, kad tai hibridinė ataka, kurią organizuoja Minsko režimas, pasinaudojęs tūkstančių žmonių – daugiausiai Irako kurdų, bet taip pat sirų, kongiečių, afganistaniečių ir kitų – noru pasiekti Vakarų Europą ir ten susikurti saugesnį ar geresnį gyvenimą.

Pasakojimas apie du žmones, kurių vienas saugo sieną, o kitas ją neteisėtai perėjo. Ir aplinkybes, dėl kurių jų istorijos susikirto.

Synopsis

In the summer of 2021, dozens, and later hundreds, of people started illegally crossing the Lithuanian border from Belarus every day. As a result, Lithuania reinforced its border protection, building a metal fence and a barbed-wire barrier and assigning troops to help the border guards.

Lithuania and the European Union say that this is a “hybrid attack” orchestrated by the Minsk regime, which has taken advantage of the desire of thousands of people – mainly Iraqi Kurds but also Syrians, Congolese, Afghans, and others – to reach Western Europe and have a safer and better life there.

This is the story about two people – one guarding the border, the other crossing it illegally – and the circumstances that have led to the intersection of their stories.

JVADAS

00:00:00

fx Lietuvos-Baltarusijos pasienis

Andrius: Tai dabar irgi neįsismarkuokit, ten toliau eiti negalima

Sigita: Paskutinę rudens dieną praleidau prie Lietuvos-Baltarusijos sienos, Druskininkų pasienio užkardoje.

Andrius: O čia takas yra Baltarusijos pusėje. Čia yra baltarusių, pasieniečių, takas.

Sigita: Diena vėjuota, keli laipsniai šalčio, pasnigę, bet tokiu oru džiaugiasi pasieniečiai, nes iškart matysis pėdsakai, jei kas nors bandys neteisėtai pereiti sieną.

Andrius: čia neikit, va čia jau...

Sigita: Kad sniego danga išliktų be pėdsakų, kai kur neiname ir mes.

fx Įsijungia sirena

Sigita: O kaip saugomas šis pasienio ruožas aprodo Druskininkų užkardos vadas Andrius Beloručkinas.

Andrius: Nuo mūsų. Čia yra perimetro apsaugos kameros, kurios su davikliais sudubliuotos. Jeigu kažkas tik priartėja arčiau, dėl antivandalinių dalykų tai iš karto įsijungia.

Sigita: Baltarusijos ir Lietuvos sienas dabar žymi ne tik pasienio bokšteliai, bet dalį sienos skiria ir spygliuota viela, vadinamoji koncertina, o kai kur – koncertina ir penkių metrų aukščio tvora. Vyksta ir intensyvūs jos statybos darbai. Beveik visas Druskininkų pasienio plotas – tai yra 30 km – stebimas ir vaizdo stebėjimo sistemomis. Kitur – budi pasieniečiai ir jiems padedantys kariai bei policininkai.

Andrius: Vaikšto, stebi. Šita vieta yra padidinto budrumo, nes tik pasitraukdavom, iš karto ateidavo grupė. Tai dabar nuolat stebim, tai kol kas, kol esam čia, bandymų pažeisti sieną nebuvo.

INTRO

00:00:00

Fx Lithuania-Belarus border area

Andrius: Don't get too agitated, you can't go any further.

Sigita: I spent the last day of autumn at the Lithuania-Belarus border, at the Druskininkai border checkpoint.

Andrius: This trail is on the Belarusian side. This is the trail of Belarusians, the border guards.

Sigita: It's a windy day, the temperature is a few degrees below zero, there is snow. But the border guards are happy with this weather because they will immediately see the footsteps if anyone tries to cross the border illegally.

Andrius: Don't go here, already here...

Sigita: We avoid some places so that we don't leave footsteps on the snow.

Fx Siren sounds

Sigita: Andrius Beloručkinas, commander of the Druskininkai border checkpoint, is showing how this border area is being protected.

Andrius: These are the perimeter security cameras with sensors. If someone comes close, they are immediately triggered for anti-vandalism reasons.

Sigita: The border between Belarus and Lithuania is now marked not only by border towers but also by barbed wire, the so-called concertina, and in some places, by concertina and a five-metre-tall fence. Intensive construction works are also underway. Almost the entire Druskininkai border area – stretching 30 kilometres – is also monitored by the video surveillance systems. Border guards, as well as volunteer soldiers and police officers are on duty elsewhere.

Andrius: They walk around, watch. This place is on high alert because a group was coming every time we left. So now, we are constantly watching. There have been no attempts to cross the border while we are here.

00:01:35

Muzika

Sigita: Diena, kai lankiausi, buvo rami. Rami – tai reiškia, kad šiame pasienio ruože niekas nebandė patekti į Lietuvą. Nors dar vasarą būtent Druskininkų užkardoje buvo sulaikyta daugiausiai neteisėtai sieną kirtusių žmonių. O jei kas bandys miškais patekti į Lietuvą, pasieniečiai jų neįleis. Nuo rugpjūčio pradžios beveik visi migrantai, su labai retomis išimtimis, apgręžiami atgal į Baltarusiją. Per keturis mėnesius neįleista apie 8000 žmonių, dar per 4000 buvo įleisti anksčiau ir dabar jie yra sulaikyti Lietuvoje, migrantų apgyvendinimo centruose.

Lietuva tokiomis priemonėmis stengiasi atremti tai, ką Vilnius ir Europos Sąjunga vadina „hibridine ataka“, kurią organizuoja Minsko režimas. Pasak jų, Aliksandras Lukašenka sukėlė migracijos, taip pat ir humanitarinę, krizę prie Europos Sąjungos sienų. Tai jis daro naudodamasis tūkstančių žmonių – daugiausiai Irako kurdų, bet taip pat sirų, kongiečių, afganistaniečių ir kitų – noru pasiekti Vakarų Europą ir ten susikurti saugesnį ar geresnį gyvenimą.

Sveiki, čia Radijo dokumentika. Aš esu Sigita Vegytė. O šįkart pasakojimas apie du žmones, kurių vienas saugo sieną, o kitas ją neteisėtai perėjo. Ir aplinkybes, dėl kurių jų istorijos susikirto.

00:01:35

Music

Sigita: The day of my visit was quiet. Quiet, meaning that nobody was trying to enter Lithuania at this border area. Although back in the summer, it was at the Druskininkai border checkpoint that most of the people who crossed the border illegally were apprehended. And if anyone tries to enter Lithuania through the woods, the border guards do not let them in. Since the beginning of August, almost all migrants, with very few exceptions, are being turned back to Belarus. In four months, around 8,000 people have been refused entry, while over 4,000 were let in earlier and are now detained in migrant accommodation centres in Lithuania.

Lithuania is taking such measures to counter what Vilnius and the European Union call a “hybrid attack” organised by the Minsk regime. According to them, Alexander Lukashenko has manufactured a migration and humanitarian crisis on the EU borders. He is doing this by taking advantage of the desire of thousands of people – mainly Iraqi Kurds but also Syrians, Congolese, Afghans, and others – to reach Western Europe and have a safer and better life there.

Hello, this is Radio Documentary. I am Sigita Vegytė. This time, the story is about two people – one guarding the border, the other crossing it illegally – and the circumstances that have led to the intersection of their stories.

PIRMA DALIS

00:03:08

fx Domas grįžta namo iš budėjimo

Sigita: 2021-ųjų lapkritis.

Domas: na ir naktelė

Sigita: Domas grįžta namo po naktinio budėjimo pasienyje.

Domas: visą laiką labai tingiu po naktinės budėjimo lipti savo bute į penktą aukštą su sunkia kuprine.

Visą laiką padustu, nes miego trūkumas daro savo.

Sigita: Jis kaip karys-savanoris nuo vasaros vidurio padeda pasieniečiams saugoti Lietuvos sieną.

Fx Dušas

Domas: aišku, jei sušalu labai, labai gera motyvacija būna šiltas, netgi sakyčiau, karštas dušas. Ypač dabar, kai pradėjo šalti, tai labai gerai po nakties. Sušilti.

Sigita: Tai, kad Domas dabar karys savanoris ir padeda budėti pasienyje – visiškai natūralu – jis nuo vaikystės svajojo būti kariuomenėje.

Domas: Aš važiuodamas mašina įsivaizduodavau, kaip bėgu su šautuvu per miškus, per šakas visur. Labai prisimenu, mano mamai įstrigo, kaip aš miške, kaime, žaisdavau karą. Ir jai sakiau: mama nepyk, bet aš stosiu į Lietuvos kariuomenę ir kad eisiu kariauti.

Sigita: Domas, galima sakyti, užaugo Šaulių Sąjungoje. Vasaras ir atostogas jis leido su kitais šauliais. Mokėsi išgyventi gamtoje, klausėsi partizanų istorijų ir paskaitų apie patriotiškumą, pilietiškumą bei karybą.

PART ONE

00:03:08

fx Domas returns home from duty

Sigita: November 2021.

Domas: What a night.

Sigita: Domas returns home after a night shift at the border.

Domas: After a night on duty, I'm always lazy to climb up to my apartment on the fifth floor with a heavy rucksack. I'm always out of breath because of the lack of sleep.

Sigita: As a volunteer soldier, he has been helping the border guards to protect the Lithuanian border since mid-summer.

Fx Shower

Domas: Of course, if I get very cold, a warm – I'd say even hot – shower is a very good motivator. Especially now that it has started to get colder, it's very nice to warm up after a night shift.

Sigita: It is only natural that Domas is now a volunteer soldier and is helping with border patrols – he has dreamt of being in the military since he was a child.

Domas: When driving a car, I used to imagine that I was running with a gun through the woods, through branches, everywhere. My mum recalled how I was playing war in the woods in the countryside. And I told her, "Mum, don't be angry, but I'm going to join the Lithuanian military and I'm going to go to war".

Sigitas: Domas, one could say, grew up in the Riflemen's Union. He spent his summers and holidays with other riflemen. He learnt how to survive in nature, listened to partisan stories, and lectures on patriotism, citizenship, and warfare.

00:05:26

Domas: Labai gerai atsimenu pirmą rikiuotę Šaulių sąjungos stovykloje. Laikiau, man atrodo, pirmą pakopą ir kėlė Lietuvos vėliavą. Pirmą kartą stovėjau rikiuotėj iškilmingoj, įteikinėjo diplomus ir man širdyje buvo toks jausmas, kad aš tikrai esu čia, kad man tai patinka, kad pagaliau atradau savo ratą, kur jaučiuosi, kad va čia tikrai galėsiu žygiuoti visą gyvenimą.

Sigita: Bet iškart po dvyliktos klasės į Karo akademiją jis nestojo. Nusprendė, kad kariuomenė palauks, noras niekur nedings.

Fx Vaikai mokosi tarti vardą

Sigita: Ir keliems mėnesiams išvyko savanoriauti į Turkiją, Gaziantepą – miestą netoli šiaurės Sirijos pasienio, kur dabar gyvena per pusę milijono sirų pabėgėlių. Domas ten mokė pabėgėlius ir vietinius anglų kalbos, lankėsi ligoninėse, bet labiausiai mėgo leisti laiką darželyje.

Fx Vaikai dainuoja darželyje

Domas: Tą pirmą dieną, užpildžius dokumentus, iš tokios gausybės žmonių gatvėje atėjau į mažą kambariuką, kur sėdi nuo 5 iki 10, turbūt, vaikų. Visi sužiuro į mane, taip aš net nejaukiai pasijutau. Atsisėdau, pradėjom žaisti.

Fx Vaikai toliau dainuoja

Domas: Ir gale, po kelių valandų, viena mergaitė mane apsikabino. Ir tada supratau, kad visą likusį laiką aš noriu kuo daugiau praleisti su šitais vaikais. Nes supratau, kad jiems turbūt trūksta meilės.

Fx Vaikai juokiasi, dainuoja, žaidžia, kalba

Domas: Nors aš ir nežinojau kokia jų istorija, ką jiems teko patirti. Bet tas apsikabinimas man kažkaip sudėjo, kad kol esu ten, tol galiu suteikti jiems tą šilumos trūkumą.

00:05:26

Domas: I remember very well the first formation at the Riflemen's Union camp. I was completing, I think, the first stage, and they were raising the Lithuanian flag. For the first time, I stood in a ceremonial formation, they were handing out diplomas, and I had this feeling in my heart that I was really here, that I was enjoying it, that I've finally found my circle where I feel that I could really march here all my life.

Sigita: But he didn't apply to the military academy right after graduating from high school. He decided that the military could wait, and his desire would never go away.

Fx Learning how to say a name

Sigita: For a few months, he went to Turkey to volunteer in Gaziantep, a city near the northern Syrian border, currently accommodating over half a million Syrian refugees. There, Domas taught refugees and locals English, visited hospitals but most of all, he loved spending time in the kindergarten.

Fx Children singing in the kindergarten

Domas: After filling in the paperwork on the first day, from a crowded street I walked into a small room, where probably 5 to 10 kids were sitting. They all looked at me, and I even felt uncomfortable. I sat down, we started playing.

Fx Children continue singing

Domas: And at the end, after several hours, a girl hugged me. Then, I realised that I wanted to spend as much of the time left with these children. Because I felt that they were probably lacking love.

Fx Children laughing, singing, playing, talking

Domas: Even though I didn't know what their story was, what they had to go through. But that hug somehow made me realise that for as long as I'm there, I can give them that warmth that they lack.

00:07:51

Sigita: Gaziantepe Domas susipažino su Mustafa, kuris į Turkiją persikėlė, kai jo gimtojoje Sirijoje 2011-aisiais prasidėjo neramumai, peraugę į pilietinį karą.

Domas: Labai gerai prisimenu, vieną vakarą žiūrėjom filmus apie tuos pačius pirmuosius konfliktus Sirijoje. Man apskritai tas filmas – dabar pavadinimo neatsimenu – bet paliko labai didelį įspūdį, kraupų. Ir tada mes klausinėjom visi Mustafos, kaip jis čia persikraustė, kokie jo vaikystės išgyvenimai buvo. Jis sako: „aš būdamas mažas per telefoną paleisdavau krentančios bombos garsą ir stebėdavau mamą, kaip jina išsigąsta“. Ir jam būdavo tai kaip žaidimas. Jam tiesiog tai keldavo juoką, nes mama išsigąsdavo be reikalo.

Muzika

Domas: Tai šitas pasakojimas mane taip ganėtinai stipriai su-sujudino iš pamatų – kad oho, kaip aš augau ir kaip jo vaikystė stipriai skiriasi nuo mano.

00:07:51

Sigita: In Gaziantep, Domas met Mustafa, who moved to Turkey when unrest that lead to civil war broke out in his native Syria in 2011.

Domas: I remember very well one evening, we were watching films about those very first conflicts in Syria. For me, that film – I don't remember how it was called – but it left a very strong, terrible impression on me. And then, we were all asking Mustafa how he moved here, what his childhood experiences were like. He said, "When I was little, I used to play the sound of a bomb falling on my phone and watch my mother get scared". It was like a game to him. It was simply funny to him because his mother was getting scared for no reason.

Music

Domas: It was this story that moved me deeply – that, wow, how I grew up and how different his childhood was from mine.

ANTRA DALIS

00:09:16

Fx Domas krausto kuprinę

Domas: galvoju dabar, kas sudaro didžiausią svorį mano kuprinės. Aišku, kilimėlis, miegmaišis, maistas...

Sigita: Vėl 2021-ųjų lapkritis.

Domas: ...dar labai priklauso nuo užduoties. Dabar šiuo momentu, sakyčiau, gal net medicininis krepšys...

Sigita: Domas rodo, kokius daiktus pasiima į budėjimą.

Domas: ...aišku, po vieną atrodo, nedaug sveria, bet sudėjus – tvarsčiai, marliai, bintai, žirklys...

Sigita: Medicininį krepšį jis pasiima ne tik į budėjimus, bet stengiasi jį turėti kuprinėje visada.

Domas: ...man patinka visada šalia savęs turėti, nes esu papuolęs į keletą situacijų, kur visiškai nieko neturiu – tada reikia ieškoti jau kitų variantų. Tai kažkaip man ramiau, jeigu visada šalia savęs turiu.

Sigita: Domas dabar mokosi paramediko profesijos. Grįžęs iš Turkijos, visgi nusprendė nestoti į Karo akademiją ir nebūti profesionaliu kariu.

Domas: Jeigu nebūčiau išvažiuavęs į Turkiją savanoriauti, galbūt niekada nebūčiau susidūręs su kita barikadų puse, su tais žmonėmis, kurie kenčia nuo fizinės jėgos. Tai šitos mintys man kažkaip pradėjo sukelti galvoj. Ne iškart po savanorystės bet užuomazgos prasidėjo tada, kai grįžau į Lietuvą.

Muzika

Domas: Dėl tų dvejonų, ar aš galėčiau nužudyti kitą žmogų, kaip aš su tuo paskiau gyvenčiau, dėl to pasirinkau paramediko profesiją. Nes neduok Dieve, nelaimės atveju, karo atveju, aš norėčiau būti tas, kuris sutvarsto žaizdą, o ne ją padaro.

Sigita: Bet kadangi užaugo kariškoje aplinkoje ir su mintimi, kad tikrai bus profesionalus karys, nusprendė kariuomenėje likti, bet skirti jai tik savo laisvalaikį. Todėl prieš maždaug metus ir tapo kariu savanoriu.

PART TWO

00:09:16

Fx Domas showing what he carries in his rucksack

Domas: I'm thinking now what weights the most in my rucksack. Of course, the mat, the sleeping bag, the food...

Sigita: November 2021 again.

Domas: ...it also depends on the task. At this moment, I would say maybe even the medical bag...

Sigita: Domas is showing which items he takes on duty.

Domas: ...of course, they don't seem to weigh much on their own, but putting everything together – bandages, gauze, scissors...

Sigita: He takes the medical bag not only on duty but tries to keep it in his rucksack at all times.

Domas: ...I like to always have it with me because I've been in a few situations where I had nothing; then, you need to look for other options. So, it is reassuring if I always have it with me.

Sigita: Domas is now studying to become a paramedic. After returning from Turkey, he decided against applying to the military academy and becoming a professional soldier.

Domas: If I hadn't gone to Turkey to volunteer, I might have never been exposed to the other side of the barricades, to those people who suffer from physical violence. These thoughts somehow started going through my mind. It didn't start immediately after volunteering, but when I came back to Lithuania.

Music

Domas: It was because of those doubts about whether I could kill a person, how I would live with it afterwards, that I chose to be a paramedic. Because God forbid, in case of an emergency, in case of war, I would rather be the one who heals the wound than the one who makes it.

Sigita: But having grown up in a military environment with the idea that he would definitely become a professional soldier, he decided to stay in the military, but only devoting his free time to it. That is why he became a volunteer soldier about a year ago.

00:11:42

Fx Budėjimo garsai

Sigita: Nepraėjus nė metams, vasaros pradžioje, kiekvieną dieną dešimtys, vėliau ir šimtai žmonių pradėjo neteisėtai kirsti Lietuvos sieną per Baltarusiją. Dėl to Lietuva sustiprino savo sienos apsaugą. O prie pasieniečių prisijungė ir kariai.

Domas: Kai sužinojau pirmą kartą, kad kad mus paskiria į pasienį, tai buvo daug tokio nerimo, nes pirmą kartą tokią užduotį vykdysiu aš asmeniškai ir labai daug nežinomybės jaučiau. Tai tas neramino. Atsimenu, pirmą kartą kai važiauvau, toks net jaudulys buvo – bet aš jį dažnai jaučiu – tai didžiausias nerimas, kad kad tai gali peraugti į kažkokius konkrečius veiksmus. Tai toks daugiau nerimas apmąstymo lygmenyje. Bet pirmi keli budėjimai ir viskas tiesiog įsivažiavo. Ir jau buvo kaip ir įprasta ir jaučiausi gerai.

Muzika

Sigita: Bet vieną dieną, liepos pabaigoje, Domui parašė nepažįstama mergina.

Domas: Iš vardo, pagalvojau, kad turbūt italė. Taip ir buvo. Ji tuo metu savanoriavo toje pačioje organizacijoje, kur aš buvau prieš dvejus metus Turkijoje. Ir parašė, kad vienas iš jos draugų yra šiuo metu Lietuvoje ir kad jam reikia pagalbos: reikia vaistų nuo skausmo, reikia rūbų, galima miegmaišių, šiltų kažkokių rūbų ir paprašė manęs, ar aš galėčiau su juo susisiekti, jam padėti. Ir aš kažkaip net nesvarčiau, automatiškai ėmiau veiksmus daryti, nes man tai atrodo įprasta ir..

Sigita: Ir Domas surinko tuos daiktus, kurių prašė: rūbus, vaistus, miegmaišį. Ir niekam nieko nepranešęs – nes nežinojo nė kam reikėtų skambinti – nuvažiavo į Rūdninkus – metaline tvora aptvertą tamsiai žalių palapinių stovyklą, kurioje buvo apgyvendinti neteisėtai Lietuvos sieną kirtę žmonės. Jis nuvažiavo ir pasakė, kad norėtų susitikti su vienu iš pabėgėlių.

00:11:42

Fx Duty sounds

Sigita: Less than a year later, at the beginning of the summer, dozens and later hundreds of people started illegally crossing the Lithuanian border from Belarus every day. As a result, Lithuania has stepped up its border protection, and soldiers joined the border guards.

Domas: When I first found out that we were being sent to the border, there was a lot of anxiety because it was the first time that I personally would be doing such a task, and there was a lot of uncertainty. It was worrying. I remember when I was driving there for the first time, I felt anxiety – but I often feel it – the biggest worry is that it might turn into some kind of concrete action. This anxiety is more on a reflective level. But after the first two shifts, everything just fell into places. It became normal, I felt fine.

Music

Sigita: But one day, at the end of June, a strange girl messaged Domas.

Domas: Judging from the name, I thought she was Italian. It turned out to be the case. She was volunteering at the same organisation in Turkey where I was two years ago. She told me that one of her friends was in Lithuania and needed help – painkillers, warm clothes, sleeping bags – and she asked me if I could get in touch and help him. Somehow, I didn't even think and acted automatically because it seemed normal to me and...

Sigita: Domas collected the needed items – clothes, medicine, a sleeping bag. And without telling anyone – because he didn't even know whom to call – he drove to Rūdninkai – a camp of dark green tents surrounded by a metal fence, where people who crossed into Lithuania illegally were accommodated. He drove there and said he wanted to meet one of the refugees.

00:14:12

Domas: Ten tokia tvora metalinė buvo. Sako: „mes kaip ir negalim leisti susitikti“. Sakau: „o daiktus galite perduoti?“ „Pažėsim, visi labai užsiėmę, bet gal kažką pavyks padaryti“. Ilgai nelaukiau, patikrino daiktus ir pamačiau iš toli, kitoje tvoros pusėje, mojuoja man toks apkūnus vyriškis, šypsosi. Pagalvoju, gal aš jam per mažą striukę daviau, bet gal tilps.

Sigita: Taip Domas pirmą kartą pamatė Bahą.

Domas: Man taip įstrigo jo šypsena. Jis šypsosi, mojuoja man. Pagalvoju, bus labai laimingas, kad aš jam medaus įdėjau iš kaimo.

Sigita: Praėjus kelioms dienoms po apsilankymo stovykloje, Domui parašė Mustafa – tas pats, su kuriuo susipažino Turkijoje.

Domas: Dėkoju, kad aš padėdu, pasirodo, jo draugui. O aš to nežinojau. Ir pakvietė mane į vestuves, kas man buvo toks šokas, kadangi nesitikėjau. Bet galvoju, reikia aplankyti, kadangi praėjo du metai. Ir aš nuvykau ten, į savo savanorystės miestą, Gaziantepą, po dvejų metų. Net apsiverkiau, kas vyrui atrodytų labai nejprasta – labai geras jausmas buvo apsikabinti.

Sigita: Kai Domas lankėsi Gaziantepe, jį Mustafa supažindino su kitu Mustafa.

Domas: Jis sako, jis yra labai labai geras Bahos draugas, jis labai pergyvena, sako, susitik su juo, pasikalbėk. Ir susitikimas įvyko. Ir dar dabar labai gerai atsimenu jo žvilgsnį, kai sako, „aš taip džiaugiuosi, kad yra nors vienas žmogus, per kurį aš galiu ką nors sužinoti apie Bahą, nes galvoju, kai jis papuolė į Lietuvą, nėra nieko ten, kad viską ką bandžiau, niekam negalėjau aš jo pasiekti. Ir kai atsiradai tu, nu aš toks laimingas buvau“. Man tie žodžiai taip įstrigo.

Muzika

00:14:12

Domas: There was a metal fence. They said, “We cannot allow you to meet anyone”. I asked if they could hand over the stuff. “We’ll see. Everybody is very busy, but maybe there’s something we can do.” I didn’t wait long, they checked the things, and I noticed a plump man waving at me, smiling at a distance, on the other side of the fence. I thought maybe the jacket would be too small for him but maybe it would fit.

Sigita: That’s how Domas met Bahaa for the first time.

Domas: His smile stuck in my mind. He’s smiling, waving at me. I thought he’ll be very happy that I packed him some honey from the countryside.

Sigita: A few days after he visited the camp, Domas received a message from Mustafa who he met in Turkey.

Domas: He thanked me for helping his friend. I didn’t know that. And he invited me to the wedding, which was very unexpected. But I thought I have to visit because it’s been two years. And I went there, to my volunteering city Gaziantep after two years. I even burst into tears, even though it’s unusual for a man. It felt very good to hug.

Sigita: When Domas was visiting Gaziantep, Mustafa introduced him to another Mustafa.

Domas: He said he was a very good friend of Bahaa, he was very worried, and told me to meet and talk to him. And the meeting happened. I still remember very well the look in his eyes when he said, “I’m so glad that there’s at least one person through whom I can find out something about Bahaa. I thought there was nobody out there when he found himself in Lithuania. I couldn’t reach him despite trying everything. I was so happy when you came along”. Those words stuck with me.

Music

TREČIA DALIS

00:16:37

Fx Kaip tarti vardą

Mustafa: Gal galite išstarti savo vardą? Sigita?

Sigita: Lapkričio pradžioje susiskambinau su Mustafa, artimu Bahos draugu, su kuriuo Domas susitiko, kai lankėsi Gaziantepe.

Mustafa: Aš esu Mustafa Karali, iš Sirijos, šiaurės Sirijos

Sigita: Mustafa yra iš Šiaurės Sirijos. Dabar jis su šeima jau ketvirtus metus gyvena Turkijoje.

Mustafa: Esu fotografas. Sirijoje 7 metus dirbau karo fotografu. Fotografuoju ir dabar, Turkijoje. Taip pat su žmona įkūrėme ne pelno siekiančią organizaciją Kids Rainbow, kur užsiimame neformaliu sirų pabėgėlių vaikų ugdymu.

Sigita: Toje pačioje organizacijoje dirbo ir Bahaa. Su Mustafa susiskambinau, kad jis papasakotų daugiau apie savo draugą.

Mustafa: Bahaa gimė Irake, jis pusiau siras, pusiau irakietis. Jo mama – sirė, tėtis – irakietis. Kiek žinau, jie per Irako ir Jungtinių Valstijų karą 2003 metais persikėlė į Siriją, Alepą. Ten pagyveno 7–8 metus ir vėl grįžo į Mosulą, Iraką. Tada ISIS pradėjo bombarduoti Mosulą ir jie persikėlė į Turkiją.

Sigita: Bahai dabar 23-eji. Turkijoje jis gyvena pastaruosius aštuonerius metus. Kaip ir Mustafa, Bahaa irgi fotografuoja, taip pat kuria dokumentinius filmus. Tai jis norėtų ir studijuoti Europoje.

PART THREE

00:16:37

Fx How to pronounce a name

Mustafa: Can you please pronounce your name? Sigita?

Sigita: At the beginning of November, I got in touch with Mustafa, a close friend of Bahaa, whom Domas met when he was in Gaziantep.

Mustafa: My name is Mustafa Karali. I'm from Syria, northern Syria.

Sigita: Mustafa is from northern Syria. He and his family have been living in Turkey for four years.

Mustafa: I'm a photographer. I've worked as a war photographer in Syria for 7 years. Here in Turkey, I'm doing the same job. I do photography sometimes. And also, we (me and my wife) created an organisation, a non-profit organisation. It's called Kids Rainbow. Here, we're doing non-formal education for kids, Syrian refugees. And that's it. Yeah,

Sigita: Bahaa also worked for the same organisation. I called Mustafa to ask about his friend.

Mustafa: Bahaa. He was born in Iraq. Half Syrian, half Iraqi. His mother is Syrian, his father is Iraqi. As I know about Bahaa, Bahaa moved to Syria during the war in 2003 when the US attacked Iraq. They moved to Aleppo, Syria. There, they spent seven or maybe eight years. And then, they went back to Mosul, Iraq. Then, ISIS attacked Mosul and they moved to Turkey.

Sigita: Bahaa is now 23 years old. He has been living in Turkey for the past eight years. Like Mustafa, Bahaa is also a photographer and makes documentaries. This is also something he would like to study in Europe.

00:18:19

Mustafa: Jis turi daug draugų Europoj, jie jam pasakoja apie savo studijas. Jie gydytojai, mokytojai, o jis to negali pasiekti be studijų. Jis nuolat tai pasakoja ir sako, kad nieko nepasieks, jei liks Turkijoje, nes čia nėra ateities. Ir žinot, tai tiesa.

Sigita: Mustafa sako, kad pabėgėliai Turkijoje turi mažai teisių, pavyzdžiui, jiems sunkiau įstoti į universitetą, studijos kainuoja brangiau. Daugiau nei pusė sirų pabėgėlių gyvena žemiau ar arti skurdo ribos, turi mažiau galimybių dirbti legaliai, dėl to yra pažeidžiamesni. Taip pat dažnai susiduria su vietinių priešišku, neapykantos kalba.

Muzika

Sigita: Bahaa jau ne pirmą kartą bando pavojingu, o taip pat ir nelegaliu, keliu patekti į Europą. Kiek anksčiau jis bandė per viduržemio jūrą, bet nesėkmingai. Vėliau bandė skristi lėktuvu, bet vėl turėjo grįžti į Turkiją. Šįkart Bahaa pasinaudojo Baltarusijos pasiūlyta viza ir patikėjo pažadu, kad bus lengva patekti į Europos Sąjungą.

Mustafa: Nenoriu kalbėti apie visą situaciją, politiką, kad jie naudoja žmones tam, kad paspaustų Europos Sąjungą. Mus visada naudoja kaip šunis. Atidaryt, uždaryt sieną. Visada mumis, pabėgėliais, naudojami politiniais tikslais.

Ir aš sakiau Bahai: tu pateksi pavojų. O jis sakė: bet daug žmonių per Lenkiją pasiekia Vokietiją, Švediją, Nyderlandus. Jo tėtis ir mama taip pat bandė jį atkalbėti, bet jis nusprendė vis tiek vykti. Nes jis nori laisvės, jis nori į Europą, jis nori susikurti savo ateitį.

Muzika

Sigita: Mustafa su Bahaa bendravo per jo kelionę, iš Minsko jis pranešė, kad bandys kirsti sieną per Lietuvą.

00:18:19

Mustafa: He has a lot of friends in Europe. They are talking about studying. Some of his friends are doctors, teachers, and he is still without studying. So, he was always talking about this, and he says, “Mustafa, if I stay here in Turkey, I’ll never be like this. There’s no future for me”. And this is right. To be honest, this is right.

Sigita: Mustafa says refugees in Turkey have few rights. For example, it is harder for them to get into university, while tuition fees are also higher for them. More than half of Syrian refugees live below or close to the poverty line and have fewer opportunities to work legally, which makes them more vulnerable. They also often face hostility and hate speech from locals.

Music

Sigita: This is not the first time that Bahaa has tried to enter Europe by a dangerous and illegal route. Previously, he unsuccessfully tried to cross the Mediterranean Sea. Later, he tried to take a plane but had to return to Turkey again. This time, Bahaa took advantage of the visa offered by Belarus, as he believed the promise of easy access to the European Union.

Mustafa: I don’t want to talk about what’s going on there, like many things about the politics and politicians, that they’re using human beings and refugees to push the European Union. They are using us, refugees, like dogs to open and close the border. So, we are targeted all the time.

So, I told him, “Bahaa, you are going to be in danger”. And he said, “A lot of people cross from Poland and they get to Germany, Sweden, the Netherlands”. Me, his father, his mother tried a lot to advise him not to go, but he decided to go. You know, he wants freedom, he wants to go to Europe, as he says, he wants to build his future.

Music

Sigita: Mustafa was in contact with Bahaa during his trip. From Minsk, he informed him that he was going to try to cross the Lithuanian border.

00:20:35

Mustafa: Jis man parašė, kad rytoj keliauja į Lietuvą, tada į Lenkiją. Klausiau jo, kodėl per Lietuvą į Lenkiją, o ne iškart į Lenkiją. Sakė, kad taip paprasčiau. Tada kokias 7 ar 8 dienas bandžiau su juo susisiekti, bet jis nieko neatsakė. Tada man paskambino nežinomas numeris, ten buvo Bahaa. Pasakė, kad prarado telefoną, dokumentus ir kad dabar yra Lietuvoje, stovykloje.

Sigita: Mustafa bandė daugiau sužinoti apie situaciją ir padėti savo draugui.

Mustafa: Turiu daug draugų Europos Sąjungoje...

Sigita: Klausinėjo savo draugų Vokietijoje, Anglijoje, Prancūzijoje, Italijoje, ar jie ką nors pažįsta Lietuvoje.

Mustafa: ...visur, bet Lietuva man buvo negirdėta...

Sigita: Iš vieno draugo jis gavo kontaktus, kaip jam sakė, kad lietuvių advokato. Mustafa parašė šiam žmogui ir paklausė, ar jis gali padėti jo draugui.

Mustafa: Jis pasakė: „gerai, atsiųskite man jo pasą, pilną vardą ir aš ištrauksiu jį iš tos stovyklos“.

Sakau: „puiku!“. Tada jis sako: „bet pirma turite pervesti man 900 eurų ir tik tada aš jam padėsiu“.

Sakau: „aš Turkijoje, kaip galiu jums pervesti pinigus, aš jūsų nepažįstu, nieko apie jus nežinau. Bent susitikite pirma su Bahaa ir tada aš jums pervesiu pinigus“. Ir tada jis tiesiog dingio.

Sigita: Bet Mustafa toliau bandė surasti ką nors Lietuvoje. Ir viena pažįstama italė Nora pasakė, kad žino žmogų Lietuvoje, kuris prieš porą metų savanoriavo Turkijoje ir jam parašė. Jis, tai yra Domas, sutiko padėti.

Mustafa: Taigi, vienintelis kurį pažįstu Lietuvoje – Domas.

00:20:35

Mustafa: He texted me a message that said, "I'm leaving tomorrow to Lithuania and then to Poland". Then, I asked him why to Lithuania and then to Poland. There's a border between Belarus and Poland, you can go directly. And he said this was easier. I lost contact with him and maybe for eight or seven days, I tried to contact him, but he was not answering or receiving any messages. After that, I got a call from an unknown number. He was calling me. He said, "Hello Mustafa, I'm Bahaa. I lost my phone, I lost my passport, I lost everything on the border and I'm in Lithuania now, in the camp".

Sigita: Mustafa tried to find out more about the situation and help his friend.

Mustafa: I have a lot of friends in the European Union...

Sigita: He was asking his friends in Germany, England, France, and Italy if they knew anyone in Lithuania.

Mustafa: ...everywhere, but Lithuania was something new for me...

Sigita: From a friend, he got the contact details of what he was told was a Lithuanian lawyer. Mustafa wrote to this person and asked if he could help his friend.

Mustafa: He said, "Okay, send me his passport, his full name, and I can get him out of that camp". I told him, "That's great". But then he said, "First, you have to transfer 900 euros to my bank account, and then, I will help him". I told him, "C'mon, I'm in Turkey. How can I transfer money to you? I don't even know you. So, first of all, go and meet Bahaa face to face, talk to him, and then, I can transfer money to you". Then, he left, he just left.

Sigita: But Mustafa kept trying to find someone in Lithuania. Nora, an Italian woman he knew, said she knew someone in Lithuania, who volunteered in Turkey a couple of years ago, and wrote to him. This person was Domas, and he agreed to help.

Mustafa: So, the only one I know from Lithuania – Domas, only.

KETVIRTA DALIS

00:22:40

Bahaa (balso žinutė): Domai, kaip tu laikaisi? Tikiuosi, kad gerai. Norėjau tavęs paprašyti vieno dalyko – mano mama nori man atsiųsti šiek tiek daiktų: pinigų, galbūt telefoną, šiek tiek rūbų, cigarečių. Ar tu galėtum juos paimti ir atvežti man čia? Iš anksto ačiū.

Sigita: Bahaa Domui atsiuntė šią balso žinutę rugsėjo pabaigoje, kai Domas dar buvo Turkijoje. Domas iš pradžių sakė, kad negalės, nes neturi vietos kuprinėje. Bet asmeninius Bahos daiktus jis visgi sutalpino – neėmė daug lauktuvių, išėmė kelis savo asmeninius daiktus ir paliko juos pas Mustafą.

Bahaa (balso žinutė): Nuostabu, čia mano rūbai! Ačiū tau labai!

Sigita: Bahaa dėkojo Domui už daiktus, kai pamatė jų nuotraukas.

Bahaa (balso žinutė): Čia maistas, toks tradicinis mūsų šalies maistas. Nuostabu! Taip gera tai matyti!

Sigita: Bahaa dėkoja už tradicinį maistą, kurio taip pat įdėjo Bahos mama.

Domas: Aš jeigu pamatyčiau tokį maistą parduotuvėj, galvočiau, kad tai yra prieskoniai. Bet spėju, kad jie valgo kažkaip su duona, galbūt, pamirko į aliejų. Reikėtų netgi pasiklaust.

PART FOUR

00:22:40

Bahaa (voice message): My friend, Domas, how are you? How is it going? Hope you're fine. I wanted to ask you – my mum, she wants to send something to me, like money – cash money – and a phone maybe. And some clothes. So, are you able to carry them with you? And cigarettes. To bring them here to me. Thank you in advance.

Sigita: Bahaa sent Domas this voice message at the end of September when Domas was still in Turkey. Initially, Domas said he couldn't do it because he didn't have enough room in his bag. But after taking out some of his personal belongings and leaving them with Mustafa, he was able to fit in some of Bahaa's items.

Bahaa (voice message): Yeah, these are my clothes. Thank you so much, man!

Sigita: Bahaa thanked Domas for the items after seeing their photos.

Bahaa (voice message): Bro, that's food, kind of traditional food in our country. Amazing! So nice to see it!

Sigita: Bahaa thanked Domas for the traditional food that his mother packed as well.

Domas: If I saw such food in a grocery store, I'd think it's some sort of spices. But I guess they eat it with bread, maybe dip in oil. I'd need to ask.

00:24:03

Muzika

Sigita: Domas važiavo beveik 200 kilometrų iš Vilniaus į Kybartus – buvusius pataisos namus, kur spalio pradžioje iš Rūdninkų stovyklos buvo perkelti migrantai – perduoti daiktų ir pirmą kartą susitikti su Bahaa. Bet to padaryti jam nepavyko, nes dar nebuvo sukurta sistema, kaip priimti ir patikrinti daiktus.

Domas: Ir sėdau į mašiną, išvažiavau atgal. Su visais daiktais. O buvau kaip tik tą dieną po naktinio budėjimo pasienyje. Visas pavargęs. Pradėjau nervintis, galvoju, keturios valandos dienos. Pagalvojau, ir veltui? Ne, neveltui. Nes nuvažiuosiu kitą kartą.

Sigita: Kitą kartą jis važiavo po savaitės. Šįkart jam pavyko. Perduoti daiktus, išskyrus tą tradicinį maistą. Domas turėjo jį išsivežti namo, nes vis dar nebuvo sistemos, kaip patikrinti maisto produktus. Tą kartą jiems nepavyko ir susitikti. Nes, pasirodo, Bahaa turėjo iš anksto užpildyti prašymą.

Domas: Aš išėjau iš pastato, prie tvoros. Tokia keturių metrų, spygliuota viela ant viršaus, dar dvi sienos, man atrodo. Tikras kalėjimas. Ir aš jam paskambinau, sakau, „perdaviau daiktus, kai tu juos gausi, duok man žinot“. Sako, „labai ačiū“ taip toliau ir panašiai. Ir sakau, „į kurią pusę tavo langai?“, sakau, „gal pamojuosi man?“ Sako, „pabandysiu pralįsti, gal matysiu“. Ir matau tolumoje žaliuzės sujuda, per grotas, aišku. Sakau, „tu matai mane? Mojuoju“. Tai susimojavom.

Sigita: Bahaa mojavo, bet, greičiausiai, matė tik išsiliejusią Domo figūrą. Savo akinius jis pametė miškuose, kirsdamas Baltarusijos-Lietuvos sieną.

Muzika

00:24:03

Music

Sigita: Domas drove almost 200 kilometres from Vilnius to Kybartai – the former correctional facility where migrants were transferred to from the Rūdninkai camp in early October – to hand over Bahaa’s belongings and meet him for the first time. But he was unable to do so because there was no system in place for receiving and verifying items.

Domas: I got in my car and drove back. With all the stuff. That day, I was after a night shift at the border. Tired. I was nervous, thinking I wasted four hours of my day. In vain? No, not in vain because I’ll come here next time.

Sigita: The next time he went there was a week later. This time, he succeeded in handing over the stuff, except for the traditional food. Domas had to take it home because there was still no system in place for checking the food. That time, they didn’t manage to meet either because it turned out that Bahaa had to fill in an application in advance.

Domas: I came out of the building and stood by the fence. It’s like four metres tall, with barbed wire on top, two more walls, I think. It’s like a real prison. I called him and said, “I’ve handed over the stuff, let me know when you get it”. He said, “Thank you very much” and so on. I asked him on which side his windows were, maybe he’ll wave at me. He said, “I’ll try to get through, maybe I’ll see you”. And I saw the blinds moving in the distance, through the bars, of course. I said, “Can you see me? I’m waving”. So we waved at each other.

Sigita: Bahaa waved but probably saw only a blurry figure of Domas. He lost his glasses in the woods while crossing the Belarus-Lithuania border.

Music

00:26:39

Domas: man parašė ta pati savanorė, italė, kad ji man be galo dėkinga, kad padedu Bahai, nes kalbėjo su juo telefonu ir jaučia tokį pasiketimą jo balse, tokį jaudulį, kuris nedažnai būna. Tai man toks buvo labai stiprus palengvėjimas.

Sigita: Buvusiuose pataisos namuose Kybartuose Bahaa su dar apie dvidešimt vyrų gyvena kambaryje, kuris visas apstatytas dviaukštėmis lovomis. Jis pasakoja, kad įprastomis dienomis čia nėra ką veikti.

Bahaa (balso žinutė): Brolau, labas rytas. Taip, galim susiskambinti, bet aš tau pats geriau paskambinsiu, kai apsipirksiu parduotuvėje. Šiandien parduotuvės diena, o parduotuvė atvažiuoja tik kas 15 dienų. Tai kai baigsiu, aš tau pats paskambinsiu.

Sigita: Parduotuvės diena išsiskiria iš kitų vienodų dienų.

Bahaa: įprastai būna labai ilga diena...

Sigita: Ir Bahaa sako, kad tai labai ilga diena.

Bahaa: Atsikeliu 5 ar 6 ryte. Užsiimu vietą eilėje, pasakau, kad čia stoviu. Tada pasidarau kavos ir grįžtu į eilę. Stoviu 3–4 valandas iki atsidarymo 9 valandą. Į vidų mus įleidžia po 5. Kai baigi, negali tiesiog išeiti, turi laukti, kol visi 5 baigs apsipirkti. Kai baigiame, mus apsauginiai išlydi į kiemą. Praleidžiam parduotuvę 2–3 valandas. Tai iš viso praeina beveik 6 valandos. Tada grįžtu, atsiskaičiuojam su draugais, kurie paprašė manęs ką nors nupirkti. Taip praeina dar kelios valandos. Ir po to aš jaučiuosi labai pavargęs, tai einu miegoti. Tokia parduotuvės diena.

00:26:39

Domas: That Italian volunteer wrote to me, saying that she was extremely grateful to me for helping Bahaa because she had spoken to him on the phone and felt a change in his voice, a thrill, which does not happen often. It was a very strong relief for me.

Sigita: In a former correctional facility in Kybartai, Bahaa and around 20 other men live in a room furnished with bunk beds. On normal days, there is nothing to do, he says.

Bahaa (voice message): Oh bro, good morning. Yes, you can call me but after I come back from the market. I'll call you, okay? Because I'm a little busy. Today is the day for the market. We haven't gone to the market for fifteen days, you know. So, after I finish, I'll call you if you are free. I'll text you and I'll call you.

Sigita: The market day stands out from all the other days that are the same.

Bahaa: It's usually really long day...

Sigita: And Bahaa says it's a very long day.

Bahaa: I'm waking up at 5 or 6 AM. I go to the line and tell others that I'm here in the line. Then, I go to do my coffee and get back in line. I stand in line for 3-4 hours until the opening at 9 o'clock. They take us by five. When you're finished buying your things, you cannot just go by yourself – you must wait for all five of us to finish shopping. So when we all finish, we go back all surrounded by the guards into the courtyard where our friends are waiting for us. We spend 2-3 hours in the market. That's almost 6 hours in total. Then I come back. Some of my friends've asked me to bring them something, I give it to them, we calculate and blah blah. That's another few hours. Then I feel really exhausted, so I sleep. Directly. This is the day of the market.

00:28:27

Fx Bahaa gamina maistą

Bahaa: Aš ruošiu maistą, gaminu...

Domas: Aš jam paskambinau ir girdžiu kažką gamina valgyti, kažką pjausto. Ir sakau, pasijungiam vaizdą.

Bahaa: Labas! Tuoj sustatysiu. Gerai. Pirma parodysiu tau ir tada... Svogūnai, pomidorai ir bulvės...

Domas: Paklausiu, ką gamini valgyt. Sako, dabar pjaustau svogūną ir ten kažkaip sureagavo, kad skauda akis, apsiverksiu nuo svogūno.

Bahaa: oh oh, šitas svogūnas mane virkdo... Oh!

Domas: taip paklausiu, su kuo pjaustai...

Bahaa: čia skardinės dangtelis....

Domas: aj va, nuo skardinės tą dangtelį pasiėmęs.

Bahaa: tuoj parodysiu...

Domas: taip atsuko, parodė į kamerą. Sakau, „geras peilis“.

Bahaa: chahaha, taip taip.

Muzika

Domas: Dalies jo gyvenimo tikrai nežinau. Jisai pats man nepasakojo, galbūt dėl to, kad aš jo ir neklausiu. Kiek žinau, jisai yra žurnalistas. Gal netiesiogiai žurnalistas, bet užsiimantis šita veikla. Tai filmuodavo visokius reportažus, yra sukūręs kelis dokumentinius filmus. Vienas jų – man vakar rodė – apie Antepą. Aišku, ten viskas buvo turkų kalba, aš nelabai ką supratau, bet toks buvo jausmas, kad mes užsiimam panašia veikla.

Sigita: Kaip ir Bahaa, Domas taip pat domisi dokumentinio kino kūrimu ir mėgsta fotografuoti.

Domas: Atsiuntė labai gražias nuotraukas. Savo kambariokų, jeigu taip galima pavadinti juos.

Portretus, tiesiog. Bendrą būvį patalpų. Nespaltotom nuotraukom. Tai vėlgi, man buvo tokia sąsaja su mano veiklom. Ir vėl pajaučiau kažkokį ryšį, kad mes domimės panašiais dalykais.

00:28:27

Fx Bahaa cooking

Bahaa: I'm doing food, making food, cooking...

Domas: I called him and heard that he was cooking, chopping something. I suggested turning the video on.

Bahaa: Hey! Okay, let me check. Here. Yeah, it's here. I will show you first and then... This is onions, tomato, onion and potato.

Domas: I asked him what he was cooking. He said he was chopping an onion and his eyes hurt. He was going to cry because of the onion.

Bahaa: Oh oh, the onion makes me cry. Ah!

Domas: I asked him what he was chopping with...

Bahaa: It's a can opener, you know.

Domas: He took the lid off a can.

Bahaa: Let me show you...

Domas: He turned it to the camera. I said, "Nice knife".

Bahaa: Hahaha, yeah, yeah...

Music

Domas: I don't really know part of his life. He didn't tell me. Maybe because I didn't ask him. As far as I know, he is a journalist. Maybe not really a journalist but involved in this activity. He used to film all kinds of reports and he has made several documentaries. He showed me one of them about Antep yesterday. Of course, it was all in Turkish. I didn't understand much but I had the feeling that we are doing similar things.

Sigita: Like Bahaa, Domas is also interested in documentary filmmaking and loves photography.

Domas: He sent me very beautiful photos of his roommates if you can call them that. Simple portraits. The general state of the rooms. In black and white. Again, there was a link to my activities. And again, I felt some kind of connection because we're interested in similar things.

00:30:55

Fx Važiuoja mašina

Sigita: Vieną dieną Domas nuvažiavo pas savo senelius ir jiems papasakojo, kad padeda draugui, kuris yra migrantų stovykloje.

Domas: Ir gavau tokią skirtingą nuomonę. Kad „kodėl tu čia, Domai, tiek pinigų naudoji?“. Iš karto tokia nuomonė, kad jie visi čia atvažiavo dykaduoniauti, kaip pasakyt. Kad jie visi atvažiavo geresnio gyvenimo ieškoti ir kad mane išnaudoja. O kita nuomonė buvo, kad tai yra draugystė vis dėlto – močiutė mano senelį nuramino, kad aš padedu ir kad tai yra apie draugystę.

Muzika

Domas: Ir man kažkaip svarbu yra galbūt tas faktas, kad aš neišgelbėsiu visų žmonių, kuriems yra blogai. Ir kai pasitaiko tokios situacijos, kada galiu padėti – šiuo atveju yra Bahaa – tai, man yra apie tai, kaip jis jaučiasi. Galbūt dėl to, kad jis yra beveik mano metų. Tai man labai lengva įsivaizduoti save jo vietoje. Nes jeigu aš būčiau jo vietoje, taip pat tikėčiausi, kad kažkas man gal padės. Turbūt pagrindinis varikliukas, kuris mane motyvuoja, tai yra, kad tai, ką aš galiu sukurti Bahai dabar, sudėtingam jo gyvenime, laikotarpyje, kad jam prisiminti tas dienas tiesiog bus lengviau.

00:30:55

Fx Driving

Sigita: One day, Domas went to his grandparents and told them he was helping a friend in a migrant camp.

Domas: And I heard very different opinions. “Why, Domas, are you spending so much money on it?” The opinion was that they all came here to do nothing. That they’re looking for a better life and are exploiting me. While the other opinion was that it was a friendship. My grandma reassured grandpa that I was helping and that it was about friendship.

Music

Domas: For me, the fact that I cannot save everyone who is in trouble is important. And when I have an opportunity to help, like in Bahaa’s case, I care about how he feels. Maybe because he’s almost my age; I can easily imagine myself in his shoes. Because if I were in his place, I’d hope that someone would help me. Probably the main thing that motivates me is that what I can create for Bahaa now, in a difficult period in his life, will make it easier for him to remember these days.

00:32:59

Bahaa: Mes kirtom sieną per vieną miestelį...

Sigita: Bahaa pasakoja Domui, kaip jis kirto Lietuvos sieną ir jį sulaukė pasieniečiai.

Bahaa: Ėjom link sienos per miškus, mažus miestelius, kaimus ir kirtom Lietuvos sieną. Mus sulaukė pasieniečiai. Uždėjo mums antrankius. Galvojau, kodėl jie deda mums antrankius. Paprašiau vandens, nes buvau ištroškęs. Pareigūnas man atsakė: „tau vandens nėra“. Nežinau kodėl. Bet išlikau ramus iki kol mus nuvežė į pasienio punktą.

Domas: Kai išgirdau Bahą tai pasakojant man, aš tiesiog kažkaip automatiškai: „taigi ne, mes taip nedarom“. Galvojau, gal jam vienaip pasirodė, gal jis per daug sureikšmino. Bet iki galo nežinau situacijų ir įvairių būna ir.. Bet buvo neramu klausyti jo pasakojimo apie apie jo sulaikymą. Nes nes aš esu toje pusėje, kuri atlieka tokius darbus, tai automatiškai aš pasijaučiau labai nepatogiai.

Muzika

Sigita: Domas Bahai dar nesakė, kad yra karys savanoris ir budi pasienyje.

Domas: Dažnai galvoju apie tai, kaip jisai reaguotų, ar jisai galėtų su manimi taip pačiai eiti į dialogą. Aš jo istorijos pilnai nežinau. Nežinau, ką jis yra išgyvenęs vaikystėje, karo metu. Tai, net ir prisibijau jam pasakyti, kad aš dirbu tokį tokį darbą, atlieku tokią tarnybą.

00:32:59

Bahaa: We crossed the border from a place, like a town...

Sigita: Bahaa is telling Domas how he crossed the Lithuanian border and was apprehended by the border guards.

Bahaa: We started to walk through the town to the border. We crossed forests, woods, small towns etc. And we crossed the border to Lithuania. The border guards caught us and put handcuffs on us. I was wondering why they were putting the handcuffs on us. I asked for water because I was suffering. I needed the water at that time. The border guard said to me, "For you there's no water". I don't know why. I stayed calm until we reached the border checkpoint.

Domas: When I heard Bahaa telling me this, my automatic reaction was "no, we don't do that". I thought maybe he misunderstood something, maybe he was exaggerating. But I don't really know the situation, and there are different situations... But it was disturbing to hear him talk about his detention. Because I'm on the side that does that kind of work. Naturally, I felt very uncomfortable.

Music

Sigita: Domas hasn't told Bahaa yet that he is a volunteer soldier and works at the border.

Domas: I often think about how he would react, whether he would be able to talk to me in the same way. I don't know his full story. I don't know what he went through as a child, during the war. So, I'm afraid to tell him that I'm doing this kind of work, this kind of service.

PENKTA DALIS

00:35:16

Bahaa: Mane pažadino draugas, kuris nusprendė grįžti į Iraką, kad jam pavertėjaučiau. Aš pavertėjavau. Tada pasidariau kavos, gėriau kavą ir galvojau, kodėl aš čia.

Sigita: Bahaa Domui pasakoja apie savo rytą.

Bahaa: Tada su draugais pasigaminome pusryčius su tais paprastais įrankiais, kuriuos matei. Kiaušiniai, kaip ir kasdien, bulvės (irgi kaip kasdien), ir taip pat svogūnai.

Sigita: Bahaa sulaikytas jau penktą mėnesį. Jis Lietuvoje pasiprašė prieglobsčio, bet kaip ir absoliučios daugumos, jo prašymas buvo atmestas.

Bahaa: Aš suprantu, kad atvykau čia neteisėtai. Jeigu turėčiau galimybę atvykti į Lietuvą legaliai, atvykčiau legaliai. Bet dabar man tai vienintelis kelias čia patekti. Aš tikėjau, kad pateksiu į šalį, kuri gerbia žmogaus teises. Kirsti sieną nėra toks didelis nusikaltimas, būti pabėgėliu nėra toks didelis nusikaltimas. Nesitikėjau, kad pateksiu į pavojų, kad kas nors atsitiks, bet, deja, dabar čia Lietuvoje leidžiu labai blogas dienas.

Sigita: Pagal įstatymą, neteisėtai į Lietuvą atvykusius žmones galima sulaikyti šešiams mėnesiams. Bet Seimas svarsto šį terminą pratęsti. Pasak migracijos departamento, tikimasi, kad tie, kuriems nebuvo suteiktas prieglobstis, galiausiai sutiks grįžti į savo kilmės šalis. Iš daugiau nei 4000 į Lietuvą įleistų žmonių, apie 400 grįžo atgal.

Bahaa: Kalbuosi su draugais, kurie nusprendė grįžti į Iraką. Klausiu, kodėl grįžtat, kokia prasmė, juk kartu iškentėm juodžiausius mėnesius čia. Kodėl grįžti atgal? Vieni sako, kad nebeturi kantrybės, kiti, kad nežino, kas laukia toliau.

Muzika

Bahaa: Man labai liūdna matyti, kaip mano draugai išvažiuoja. Aš negaliu grįžti. Mano situacija man neleidžia man grįžti į Iraką. Man tikrai labai liūdna dėl mano draugų.

PART FIVE

00:35:16

Bahaa: I started my day with my friend waking me up. He wanted to go back to Iraq so he needed me to translate for him. I translated for him. Then, I did my coffee. Drinking it and thinking “why I am here”.

Sigita: Bahaa is telling Domas about his morning.

Bahaa: Me and my friends made our breakfast with the simple tools that you saw. Egg, like every day, potato, like every day also, and onion again.

Sigita: Bahaa is in his fifth month of detention. He applied for asylum in Lithuania, but his application was rejected just like of most migrants.

Bahaa: Ok, I understand that I couldn't come illegally here to Lithuania. But if I had the opportunity to come legally, I would like to come legally, you know. But for now, this is the only way to get here. I expected that I'll be in a country that respects human rights. Crossing the border is not such a big crime, being a refugee is not such a big crime. So I've never thought that I'll be in danger or I'll be in a bad situation, you know. But unfortunately, I've spent really bad days here in Lithuania.

Sigita: Under the law, people who enter Lithuania illegally can be detained for six months. But the parliament is considering extending this period. The Migration Department is hoping that those who have not been granted asylum will eventually agree to return to their home countries. Of the more than 4 000 migrants in Lithuania, around 400 have returned.

Music

Bahaa: I started to speak with my friends who are going back to Iraq, “why are you going back; what's the purpose; we've suffered together a lot of things here; why are you going back?” Some say, “I have no more patience”; some of them say, “we don't know our destiny, what's gonna happen with us”. I'm sad, so sad to see my friends going back, you know. For me..I cannot go back. My situation back in Iraq cannot let me go back, you know.

00:38:06

Fx Pasienis / muzika

Vyras iš racijos: ...yra kažkoks karštas židinys...

Vyras į raciją: čia Lietuvos pusėj, sakykit?

Vyras iš racijos: ne, puse kilometro Baltarusijos pusėj

Domas: Iki Bahos atsiradimo tai man buvo taikos meto užduoties vykdymas. Įsakymų vykdymas. Atrodo, ganėtinai įprasta rutina ir kaip ir galėčiau nekreipti dėmesio, nes toje aplinkoje labai lengva pasiduoti tokiam jausmų uždarymui, paviršutiniškumui. Įsakymas „nedalinti saldinių, nedalinti maisto, cigarečių“. Vykдай įsakymą ir nedalini to. Nes tai yra įsakymas. Aš užaugau su tuo.

Sigita: Nuo rugpjūčio pradžios Lietuva laikosi apgrėžimo politikos. Tai reiškia, kad pasienyje budintys pasieniečiai ir kariai beveik visus žmones, bandančius neteisėtai kirsti Lietuvos sieną, apgrėžia atgal į Baltarusiją.

Domas: Pirmas susidūrimas pasienyje. Šeima, keturi vaikai, mažiukai. Mane iš karto užplūdo prisiminimai apie savanorystę Turkijoje, kada aš juos galėjau apkabinti, su jais žaisti, duot maisto. O dabar aš stoviu su ginklu už nugaros. Bet taip pačiai žiūrėjau į tuos vaikus. Ir vienas jų man nusišypsojo. Aišku, mes jų neįleidom. Kitoj pusėj tie patys žmonės, vykdydami įsakymus, jų irgi neįleidžia. Ir tada bandau save įsivaizduoti, kaip aš esu mažas vaikas, kuris galvoja apie karą, kariuomenę, laksto miškais. Bet viskas yra tik dėl to, kad aš gimiau kitoje vietoje ir kitu laiku. Ir kad man pasisekė, o kitiems pasisekė mažiau.

Muzika

Domas: Labai stipriai nežinau, kur aš esu šitoj situacijoje, kalbant apie dvi stovyklas, jeigu tokios, tarkim, yra. Ir.. Tai aš esu toje pusėje, kur kur... Aš gal net ne pusėje esu, bet esu už tai, kad būtų kuo mažiau skausmo tiek vienoj, tiek kitoj pusėj. Ir.. dėl to aš taip negaliu persiplėšti, bet esu ir ten, ir ten.

00:38:06

Fx Border area / music

Man on the walkie-talkie: There's a hot spot...

Man to the walkie-talkie: Tell me, is this on the Lithuanian side?

Man on the walkie-talkie: No, half a kilometre on the Belarusian side.

Domas: Before Bahaa, it was a peacetime assignment for me. Following orders. It seems quite routine because, in that environment, it's very easy to ignore your feelings and to be superficial. The order is "no sweets, no cigarettes". You follow the order and you don't give it out. Because it is the order. I grew up with it.

Sigita: At the beginning of August, Lithuania introduced a pushback policy. This means that border guards and soldiers on duty at the border turn back almost everyone trying to cross illegally from Belarus.

Domas: First encounter at the border. A family, four children, toddlers. I was immediately flooded with memories of volunteering in Turkey when I could hug them, play with them, give them food. And now, I'm standing with a gun behind my back. But I looked at those children in the same way. And one of them smiled at me. Of course, we didn't let them in. On the other side, people following orders are not letting them in either. And then, I tried to imagine myself as a little child, thinking about the war, the military, wandering in the woods. But that is only because I was born in a different place and time. Because I was lucky, and others were less lucky.

Music

Domas: I don't really know where I stand in this situation of two camps, if there are, say, two camps. And... So, I'm on the side where... I may not even be on the side but I wish for as little pain as possible on both sides. And... I can't tear myself up like that, but I'm on both sides.

41 \

LRT RADIJAS

Radio Documentaries Group

Tel. +370 5 236 3084

E-mail: dokumentika@lrt.lt

S. Konarskio str. 49,

Vilnius LT-03123

LITHUANIA